

4-11-2012
4-10-2011
4-10-2011

12340961 (7)



ROTTERDAM.CLIMATE.INITIATIVE

Rotterdam Climate Initiative / World Trade Center / Beursplein 37 / 3011 AA Rotterdam / Postbus (PO Box) 6575 / 3002 AN Rotterdam / NL
tel +31 (0)10 205 3745 / fax +31 (0)10.205 28 70 / e-mail: info@rotterdamclimateinitiative.nl / www.rotterdamclimateinitiative.nl

Een beter Alternatief voor mens, milieu en economie. Dit is de missie van Rotterdam Climate Initiative. Samen met de Gemeente Rotterdam, de Havenbedrijf Rotterdam N.V., de DCMR Milieudienst Rijnmond, Agri Bouw en Landbouw, de Rotterdamse Energieleveranciers, bedrijven en instellingen samenwerken om nuke teg met CO2 te werken en verbetering van de economie in de Rotterdamse regio. Improving the climate for the benefit of people, the economy and the planet. That is the goal and the mission of the collective initiative. Part of Rotterdam, the Rotterdam Municipality, Deltares and DCMR Milieudienst Rijnmond Agency. The Rotterdam Climate Initiative offers a platform for government, organisations, companies and citizens to work together on a 60% per cent reduction of CO2 emissions while at the same time promoting the economy in the Rotterdam region.

TO
Ministerie Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
T.a.v. minister M. Verhagen
Postbus 20101
2500 EC DEN HAAG

DATUM/DATE: 30 september 2011
OVS KERNEK/COUR SIGN: 044-2011
BETREFT/CONCERNING: reactie Energierapport
DOORKIESNUMMER/DIRECT NUMBER: REHAANDELD DOOR/HANDLED BY: E-MAIL:

Geachte heer Verhagen,

Het op 10 juni 2011 gepresenteerde Energierapport 2011 is door de partijen in het Rotterdam Climate Initiative (hierna: RCI), zijnde de gemeente Rotterdam, de havenbedrijvenvereniging Deltalinqs, het Havenbedrijf Rotterdam N.V. en de DCMR Milieudienst Rijnmond, met belangstelling ontvangen. Gezien de Rotterdamse positie en ambities in het Europese energielandschap en de belangrijke link tussen energie en klimaat geven wij graag gezamenlijk onze reactie op het in uw energierapport geformuleerde energiebeleid van het kabinet.

Het beleidsmatige uitgangskader en de strategische, richtinggevende uitpraken uit het Energierapport spreken de RCI partners aan. Tegelijk is duidelijk dat er een aanzienlijke inspanning van het bedrijfsleven en van lagere overheden wordt gevraagd, zowel financieel als qua concrete activiteiten. Door middel van de Green Deals wordt een groot deel van de verantwoordelijkheid voor de verdere uitvoering en invulling ook nadrukkelijk bij bedrijven en instellingen gelegd. Wij zijn graag bereid in dat kader een stevige rol te spelen om op die manier ook bij te dragen aan de doelstellingen van het Rijk. We brengen bij dezen graag een aantal punten onder uw aandacht die van belang zijn om een dergelijke bijdrage ook effectief te kunnen leveren:

- Een heldere horizon en lijnpunten in de tijd zijn onontbeerlijk. In dat kader zouden wij graag een krachtige klimaatambitie zien voor na 2020. In Rotterdam varen wij deze koers vanuit de overtuiging dat duurzaamheid essentieel is voor een sterke economische ontwikkeling.
- Wij missen een helder beleid van het Rijk op het aansluiten van bestaande bouw op warmtenetten. Een dergelijk visie is onontbeerlijk voor het benutten van de mogelijkheden die er in Rotterdam op dit terrein liggen.
- Het stimuleren van decentrale duurzame energie-opwekking en de realisatie van slimme netten pakken wij graag samen met het Rijk op. Dat geldt ook voor het stimuleren van uitwisseling van (rest) energie tussen industriële bedrijven. Een en ander is reeds verwoord in onze Green Deal



ROTTERDAM CLIMATE INITIATIVE

Rotterdam, september 2011

Geachte heer Verhagen,

Het op 10 juni 2011 gepresenteerde Energierapport 2011 is door de partijen in het Rotterdam Climate Initiative (hierna: RCI), zijnde de gemeente Rotterdam, de havenbedrijvenvereniging Deltalinqs, het Havenbedrijf Rotterdam N.V. en de DCMR Milieudienst Rijnmond, met belangstelling ontvangen. Gezien de Rotterdamse positie en ambities in het Europese energielandschap en de belangrijke link tussen energie en klimaat geven wij graag gezamenlijk onze reactie op het in uw energierapport geformuleerde energiebeleid van het kabinet.

Het beleidsmatige uitgangskader en de strategische, richtinggevende uitspraken uit het Energierapport spreken de RCI partners aan. Tegelijk is duidelijk dat er een aanzienlijke inspanning van het bedrijfsleven en van lagere overheden wordt gevraagd, zowel financieel als qua concrete activiteiten. Door middel van de Green Deals wordt een groot deel van de verantwoordelijkheid voor de verdere uitvoering en invulling ook nadrukkelijk bij bedrijven en instellingen gelegd. Wij zijn graag bereid in dat kader een stevige rol te spelen om op die manier ook bij te dragen aan de doelstellingen van het Rijk. We brengen bij dezen graag één aantal punten onder uw aandacht die van belang zijn om een dergelijke bijdrage ook effectief te kunnen leveren:

- *Een heldere horizon en ijkpunten in de tijd zijn onontbeerlijk. In dat kader zouden wij graag een krachtige klimaatambitie zien voor na 2020. In Rotterdam varen wij deze koers vanuit de overtuiging dat duurzaamheid essentieel is voor een sterke economische ontwikkeling.*
- *Wij missen een helder beleid van het Rijk op het aansluiten van bestaande bouw op warmtenetten. Een dergelijk visie is onontbeerlijk voor het benutten van de mogelijkheden die er in Rotterdam op dit terrein liggen.*
- *Het stimuleren van decentrale duurzame energie-opwekking en de realisatie van slimme netten pakken wij graag samen met het Rijk op. Dat geldt ook voor het stimuleren van uitwisseling van (rest) energie tussen industriële bedrijven. Een en ander is reeds verwoord in onze Green Deal.*
- *Wij vragen uw aandacht en inzet voor het belang en het perspectief van de import van LNG, evenals een sense-of-urgency met betrekking tot het stroomlijnen en vereenvoudigen van de besluitvorming en vergunningverlening.*
- *Wij menen dat het RCI een belangrijke bijdrage zou kunnen leveren aan de high level groep biobased economy die in de topsectorenbrief wordt aangekondigd, door middel van deelname door een Rotterdamse ambassadeur in die groep.*

Het Rotterdam Climate Initiative is het klimaatprogramma van de gemeente Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam NV, Deltalinqs en DCMR Milieudienst Rijnmond.



ROTTERDAM CLIMATE INITIATIVE

- *Wij steunen het voornemen van het Rijk om in 2020 naar een bijmengverplichting van 10% biobrandstoffen in transportbrandstoffen te gaan, maar zien dat er nu nog te veel (handels-) belemmeringen zijn om voldoende grondstoffen hiervoor in Nederland en Europa beschikbaar te krijgen. Wij bepleiten dan ook dat het Rijk de import van biobased grondstoffen en brandstoffen tegen wereldmarktprijzen mogelijk maakt.*
- *Wij bepleiten dat het Rijk op Europees niveau de certificering en standaardisering van biomassa regelt.*
- *Wij bepleiten dat het Rijk met de sector op een zorgvuldige wijze een leveranciersverplichting mbt duurzame elektriciteitsopwekking invoert als een belangrijke aanzet op weg naar verdere CO2 reductie na 2020,*
- *Wij vragen aandacht van het Rijk voor de dreiging van het drastisch teruglopen van het opgesteld WKK-vermogen en dragen graag bij aan de formulering van de oplossingen.*
- *Wij vragen van het Rijk een consistent en robuust beleidskader voor de ontwikkeling van windenergieprojecten. In de RCI Green Deal zijn hierover goede afspraken gemaakt met betrekking tot de lokatie zeegeving van Maasvlakte II .*
- *Wij zijn zeer verheugd dat het Rijk de ontwikkeling van de CCS-technologie stimuleert en in het bijzonder de Rotterdamse demonstratieprojecten. Daarbij vragen wij om een krachtig signaal van de overheid richting markt dat na de demonstratiefase de grootschalige toepassing van CCS onvermijdelijk is.*

Deze punten worden in de bijlage nader toegelicht.

In de recente topsectorenbrief "Naar de top: het bedrijvenbeleid in acties" worden op een aantal punten concretere maatregelen aangekondigd. In dat verband kunnen wij ons voorstellen dat ook de in deze brief genoemde Duurzaamheidsagenda een belangrijk vehikel kan zijn voor het leveren van een inhoudelijke bijdrage door het RCI en het identificeren van speerpunten.

Wij hopen dat bovenstaande reactie en voorstellen in het beleid opgenomen kunnen worden en stellen een nader overleg over de aanbevelingen en actie-agenda van het Topteam Energie en over het Energierapport op prijs. Uiteraard zijn we graag bereid om één en ander nader toe te lichten.

Hoogachtend,

Ing Ahmed Aboutaleb

Voorzitter Rotterdam Climate Initiative

Burgemeester van Rotterdam

Het Rotterdam Climate Initiative is het klimaatprogramma van de gemeente Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam NV, Deltalinqs en DCMR Milieudienst Rijnmond.



ROTTERDAM CLIMATE INITIATIVE

BIJLAGE

Heldere horizon en ijkpunten in de tijd

Wij bepleiten een krachtige ambitie voor klimaatdoelstellingen na 2020. Het RCI heeft wel die ambitie, namelijk een CO₂-reductie van 50% in 2025 ten opzichte van 1990. De klimaatmaatregelen die wij in het kader van RCI uitvoeren dragen fors bij aan de verduurzaming van Nederland én zijn sterk gebaat bij nationaal beleid gericht op CO₂-reducties na 2020. De doelstelling van Rotterdam is haalbaar, zelfs in een stad met een groot haven-industrieel complex. Sterker: Rotterdam vaart deze koers in de overtuiging dat economische ontwikkeling slechts op een duurzame manier kan plaatsvinden, met oog voor het milieu, de leefomgeving en het klimaat. Met kracht de transitie doorzetten naar een duurzame economie genereert direct investeringen en creëert nieuwe banen. Een heldere horizon en ijkpunten in de tijd vanuit de Rijksoverheid zijn om drie redenen onontbeerlijk: ten eerste biedt dit noodzakelijke duidelijkheid voor het bedrijfsleven in het kader van investeringsbeslissingen en blijvende ondersteuning vanuit flankerend beleid, en ten tweede zorgt dit ervoor dat alle betrokken partijen zich op regionaal niveau blijven inzetten voor het realiseren van lokale doelstellingen en afspraken. Ten derde zijn de voorbereidingstijden om tot investeringen en samenwerkingsprojecten dermate lang dat veel initiatieven die nu gestart worden pas na 2020 tot uitvoering en resultaten zullen komen. Denk hierbij aan het opzetten van netwerken voor CO₂, stoom, warmte en koude.

In het Energierapport wordt het belang van een sterke en omvangrijke energie-industrie benoemd. Vanuit de Rotterdamse regio en Haven en Industrie Complex (HIC) wordt de erkenning van dit belang zeer gewaardeerd. Wij menen dat het grootschalig stedelijk karakter van deze regio samen met de kenmerken van de Mainport Rotterdam evenzoveel kansen biedt voor het op een zakelijke wijze opzetten van projecten en het daadwerkelijke realiseren van innovaties, die tempo en focus bieden aan het te doorlopen transitieproces.

Energie en Stad

In het Energierapport is aangegeven dat het rijk lokale overheden meer ruimte gaat geven om lokale warmteprojecten mogelijk te maken. Dit actiepunt is voor ons van groot belang. De potentie van restwarmtebenutting in Rotterdam en regio is immers groot. Om deze reden wordt al jaren gewerkt aan het vergroten van het warmtenet in het stedelijk gebied door aansluiten van nieuwe en bestaande gebouwen. Basis hiervoor is onze bevoegdheid regels te stellen via de bouwverordening zodat nieuwe gebouwen verplicht worden aan te sluiten. Ons is niet duidelijk in hoeverre wij het rijk als partner aan onze zijde hebben om dit "warmte, tenzij" beleid te continueren. In het energierapport missen wij de visie van het rijk op het aansluiten van bestaande bouw op warmtenetten en de bijdrage die dit kan leveren aan een duurzame energiehuishouding in stedelijke gebieden. Hier liggen in Rotterdam grote mogelijkheden die nu niet of slechts met zeer veel moeite van de grond komen. Duidelijkheid over de mate waarin collectieve warmtelevering meetelt om bijvoorbeeld een goed energielabel te krijgen vergroot het draagvlak hiervoor bij woningcorporaties, verenigingen van eigenaren en andere bouwweigenaren. Draagvlak bij alle partijen in de warmteketen (bouw, energiesector, huishoudens en andere afnemers) is een essentiële randvoorwaarde



ROTTERDAM CLIMATE INITIATIVE

om de winst van restwarmte te incasseren. Ook een breed gedragen warmtewet is hiervoor van groot belang.

Decentrale duurzame energieopwekking door huishoudens zien wij als een belangrijk ingrediënt om de inwoners van Rotterdam enthousiast te krijgen en te houden voor duurzame ontwikkeling. Wij zien een groeiende belangstelling bij huishoudens voor zonne-energie. Niet alleen komt de kostprijs voor zonnestroom dicht in de buurt bij de prijs die een huishouden betaalt voor zijn stroom. Ook is er bij veel huishoudens een intrinsieke motivatie om zelf tastbaar - via het zelf opwekken van elektriciteit uit zonne-energie - bij te dragen aan een duurzamere toekomst. Desondanks is het niet de verwachting dat het toepassen van zonnestroominstallaties in Rotterdam een grote vlucht zal nemen. Op dit moment zijn immers alleen eigenaren van een eengezinswoning met voldoende geschikt dakoppervlak in staat om een zonne-installatie te plaatsen en de zelf opgewekte zonnestroom te salderen met het verbruik van elektriciteit. Alle overige bewoners niet. Resultaat is dat veel voor zon geschikte daken onbenut blijven en dat de in potentie grote bijdrage van zonnestroom aan werkgelegenheid, lange termijn betaalbaarheid van energie en verduurzaming niet gerealiseerd zal worden.

Het zou wenselijk zijn als het systeem voor energiebelasting zo ingericht wordt dat dat het enthousiasme van burgers om individueel of collectief te investeren in zonne-energie bevordert. Nu wordt dit naar ons idee te veel gezien als een fiscale bedreiging in plaats van als een welkome maatschappelijke trend. Het Rotterdamse project "klimaatneutraal Heijplaat" dat ook is opgenomen in onze Green Deal, biedt een uitstekende mogelijkheid om dit systeem gezamenlijk te ontwikkelen en te testen. In dit project wordt ook gewerkt aan de realisatie van "slimme netten". Dit sluit goed aan op uw voornemen om de ontwikkeling van slimme netten in "proeftuinen" te stimuleren. In dit verband zijn de partners van het RCI het van harte eens met de ondersteuning door het kabinet van het advies van het topteam energie dat financiële participatie van omwonenden bij energieprojecten gunstig kan zijn voor het draagvlak en dat dit duurzame energieprojecten kan versnellen. Effectieve toepassing van de resultaten en leerervaringen van de proeftuinen is dan wel essentieel. Vervolgens is een bestendige regelgeving en zekerheid ten aanzien van investeringen en terugverdiendtijd van groot belang om de consument en MKB'ers structureel over de streep te trekken.

Ten aanzien van elektrisch vervoer draagt het RCI bij aan de realisatie van de ambities van het kabinet. Wij zijn verheugd dat wij hierover met het kabinet in de RCI Green Deal goede afspraken hebben kunnen maken. Rotterdam zal binnen de nationale aanpak elektrisch vervoer als focus- en experimenteergebied fungeren.

Energie en Haven

De Mainport Rotterdam is bij uitstek geschikt voor het ontvangen van grote zeeschepen en dus voor het accommoderen van grote ladingstromen. Gelijktijdig biedt de Mainport Rotterdam mogelijkheden tot clustering en co-siting, zo wordt straks met restwarmte van de nieuwe elektriciteitscentrale van E-On op de Maasvlakte het koude vloeibare LNG op de GATE terminal gasvormig gemaakt en maakt een common-carrier-stoompijp een uitwisseling van energie tussen bedrijven mogelijk. Ligging, schaalgrootte, organisatie, kennis en kunde

Het Rotterdam Climate Initiative is het klimaatprogramma van de gemeente Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam NV, Deltalinqs en DCMR Milieudienst Rijnmond.



ROTTERDAM CLIMATE INITIATIVE

maken het HIC niet alleen tot een interessante vestigingslocatie voor transport en (petrochemische) industrie, maar bieden ook mogelijkheden als Energy Port. Realisatie van de ambitie Energy Port sluit aan bij de bestaande praktijk; vijf raffinaderijen verwerken jaarlijks 50 mln ton ruwe olie, Rotterdam kent een jaarlijkse import van 25 mln ton steenkool, een bestaande elektriciteitsopwekking van 4.000 MWe en een in september dit jaar startende import van LNG via de GATE-terminal. Met de GATE-terminal wordt Rotterdam een belangrijk logistiek knooppunt voor de opslag en het transport van LNG. Rotterdam kan hierbij een belangrijke plaats innemen als "gasrotonde".

In het Energierapport missen we een uiteenzetting over het belang en het perspectief van de import van LNG, evenals een sense-of-urgency met betrekking tot stroomlijnen en vereenvoudigen van de besluitvorming en vergunningverlening. Wij menen dat de complexiteit van de regelgeving inmiddels een risicofactor voor het Nederlandse investeringsklimaat vormt en als zodanig een gerichte aanpak van het Rijk vergt. Recente ervaringen in de Eemshaven en de Maasvlakte laten zien dat deze complexiteit, in combinatie met de duur van het besluitvormingsproces kan resulteren in jarenlange onzekerheid voor bedrijven.

Mainport Rotterdam zal verder uitgroeien tot de elektriciteitshub van Europa, waarbij het momenteel opgestelde vermogen van 3500 MWe wordt uitgebreid naar 7000 MWe in 2013 en 9000 MWe in 2030 en met een LNG-doorzet die in enkele jaren kan worden uitgebreid van 12 naar 20 bcm, maar ook met een inzet van 30% duurzame energie (nu 10%) en met 40% aardgas in 2030. Eveneens aansluitend bij lopende projecten en activiteiten kan de Mainport Rotterdam worden uitgebreid tot biomassa-hub en tot de ontwikkelplaats voor CO₂ afvang, transport, hergebruik en opslag (CCS). Het is onze ambitie om in 2030 geen (rest)warmte-emissie meer te laten plaatsvinden vanuit de industrie door uitwisseling van warmte binnen het HIC en levering van warmte aan het stedelijk gebied en de kassen in de omgeving.

Deze ontwikkeling van Rotterdam Energy Port is onlosmakelijk gekoppeld aan de verduurzaming van het haven – industrieel complex. Hierin spelen de inzet op energie-uitwisseling, biomassa, warmte-kracht koppeling, windenergie en carbon capture and storage (CCS), een belangrijke rol.

Uitwisseling van (rest)energie

In het Energierapport wordt aangegeven dat reststromen van het ene bedrijf weer door het volgende bedrijf benut zouden moeten worden. In het havengebied van Rotterdam gaat zeer veel warmte verloren omdat er nauwelijks mogelijkheden zijn om deze nuttig aan te wenden. Wanneer deze warmte wel nuttig wordt benut, kan dit tot een aanzienlijke CO₂-besparing leiden. De meest hoogwaardige vorm van warmte is stoom. In de Botlek kent AVR/Van Ganswinkel een fors stoomoverschot en heeft het chemische bedrijf Emerald (vml. DSM Special Products) juist stoom nodig. Dit heeft geleid tot het project "Stoompijp Botlek West" waarbij deze bedrijven middels een stoompijp met elkaar worden verbonden. De exploitant van deze stoomleiding is Stedin, dochteronderneming van Eneco. Hoewel in eerste instantie alleen deze twee bedrijven met elkaar zullen worden verbonden, staat deze leiding open voor derden, zowel producenten als afnemers van stoom (common carrier) en wordt de leiding

Het Rotterdam Climate Initiative is het klimaatprogramma van de gemeente Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam NV, Deltalinqs en DCMR Milieudienst Rijnmond.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100



ROTTERDAM CLIMATE INITIATIVE

"overgedimensioneerd" omdat het de bedoeling is dat zij ook zal worden doorgetrokken naar de AkzoNobel vestiging in de Botlek (Stoompijp Botlek Zuid). Wij zijn blij dat wij met u in het kader van de te sluiten RCI Green Deal de intentie kunnen uitspreken om de totstandkoming van Stoompijp Botlek West mogelijk te maken door een financiële bijdrage aan de overdimensionering. In de concept Green Deal is opgenomen dat de rijksoverheid, mits dit past binnen de randvoorwaarden die door de Brusselse regelgeving worden gesteld, € 1 miljoen bijdraagt aan de common carrier stoompijp in de Botlek. Dit bedrag wordt door Rotterdam en de Provincie Zuid-Holland samen, als cofinanciers, gematched.

Biomassa

In het Energierapport wordt bij- en meestoken van biomassa in kolencentrales een van de goedkoopste opties voor hernieuwbare energie in Nederland genoemd. Meer in het algemeen spreekt het kabinet in de brief "Naar de top; het bedrijvenbeleid in actie" de ambitie uit dat Nederland tot de top 3 in de wereld zal behoren op het gebied van biobased economy en dat Nederland de toegangspoort tot Europa wordt voor groene grondstoffen.

Wij menen dat het RCI een belangrijke bijdrage zou kunnen leveren aan de high level groep die in de topsectorenbrief wordt aangekondigd, door middel van deelname door een Rotterdamse ambassadeur in die groep.

Wij sluiten ons bij deze opstelling en ambities aan: de transitie naar duurzame energieopwekking en biobased economy is in volle gang. Biomassa draagt in belangrijke mate bij aan het bereiken van de nationale doelstelling voor duurzame energie en levert een aanzienlijke vermindering van de CO₂-uitstoot op. De komende decennia ontstaat een grote vraag naar (tweede generatie) biomassa als bijstook in kolengestookte energiecentrales, voor op biomassa gerichte energieopwekking en als feedstock voor de chemische industrie. Alle drie opties bieden grote economische kansen. En de eerste twee zijn nodig om voldoende massa te creëren om de innovaties in de chemie te bewerkstelligen. Daarbij is een stabiel overheidsbeleid een voorwaarde, als basis voor rendabele investeringen. Dat geldt des te meer omdat wij in de toekomst voor het realiseren van de CO₂-doelstelling afhankelijk zullen zijn van investeringen van buitenlandse ondernemingen in Nederland. Voor hen is een gunstig vestigingsklimaat een belangrijke voorwaarde. Een tweede voorwaarde vormt een noodzakelijke bijstelling van de importheffingen, die op basis van het Europese landbouwbeleid nu een import tegen wereldmarktprijzen verhinderen. Het potentieel is interessant: een recente IPCC studie¹ bevestigt de mogelijkheid om in 2050 een kwart tot een derde van de wereldwijde energievraag te dekken met biomassa. Biomassa dient te worden losgekoppeld van de gebruikelijke, traditionele Europese landbouwpolitiek om bulkchemie op basis van biobased grondstoffen mogelijk te maken. Grondstoffen zoals ethanol, suikers en zetmeel zouden beschikbaar moeten komen tegen wereldmarktprijzen, zonder volume-

¹ IPCC Special Report on Renewable Energy Technology 2011, to be published May 2011. Andre Faaij, professor at Utrecht University, is the lead author of the chapter on biomass.



ROTTERDAM CLIMATE INITIATIVE

belemmeringen en importheffingen. Gebruik en optimalisatie van eigen landbouwgronden² binnen Europa zou de druk op de kwetsbare gebieden in de wereld enorm doen afnemen.

Wij steunen het voornemen van het Rijk om in 2020 naar een bijmengverplichting van 10% biobrandstoffen in transportbrandstoffen te gaan, maar zien dat er nu nog te veel (handels-) belemmeringen zijn om voldoende grondstoffen hiervoor in Nederland en Europa beschikbaar te krijgen. Wij bepleiten dan ook dat het Rijk de import van biobased grondstoffen en brandstoffen tegen wereldmarktprijzen mogelijk maakt.

Door de Europese bijmengverplichting voor transportbrandstoffen is beleidsmatig een markt ontstaan voor biofuels. Rotterdam kent al twee biodieselfabrieken van Argos en Biopetrol, die raapolie verwerken tot biodiesel. Daarnaast wordt momenteel gewerkt aan de plant van Neste Oil, die in het najaar van 2011 start met de productie van kwalitatief hoogwaardige biodiesel. Verder heeft Abengoa de grootste bio-ethanol-fabriek in Europa, die op basis van 1.3 mln ton graan ca 480 mln liter bio-ethanol gaat produceren, in bedrijf genomen. Een geleidelijke verhoging van het bijmengpercentage (van 4,75% naar 10%) en een begeleidend fiscaal regime kan deze industrie verder ontwikkelen en bedrijven en particulieren stimuleren om biobrandstoffen te tanken. Met behulp van de leercurve uit het huidige productieproces zal ontwikkeling naar volgende generaties plaatsvinden.

De biofuels-bedrijven voldoen aan de criteria die de EU stelt aan duurzame biobrandstoffen. Duurzaamheid van de biomassa is een belangrijk vereiste, zowel voor wat betreft de herkomst en de beschikbaarheid van de biomassa als ook de gehele productieketen en het eindproduct. Europese standaardisering van de certificering voor vaste biomassa is van belang voor het realiseren van een grootschalige inzet van biomassa en als zodanig voor het realiseren van de nationale en Europese doelstellingen voor duurzame energie.

Wij bepleiten dat het Rijk op Europees niveau de certificering en standaardisering van biomassa regelt.

Het Kabinet stelt voor na het aflopen van de MEP-subsidies het bij- en meestoken van biomassa in kolencentrales verplicht te willen stellen en kondigt overleg met de sector aan over het invoeren van een leveranciersverplichting voor de levering van duurzame energie. Wij sluiten ons bij dit voorstel aan om zodoende tot een zorgvuldige invoering van een leveranciersverplichting te komen, waarbij iedere leverancier van elektriciteit een verplicht aandeel in Nederland geproduceerde duurzame elektriciteit moet leveren. Vooruitlopend hierop werken we aan een handelsbeurs voor biomassa met fysieke levering in de regio Rotterdam. Dit is een belangrijke stap in de ontwikkeling naar een grootschalige en volwassen biomassa-markt. Wij zijn –net als het Rijk– van mening dat de inzet van biomassa, naast de economische betekenis voor Rotterdam, een belangrijke bijdrage zal leveren aan het realiseren van de doelstellingen voor duurzame energie. Wij zetten ons in om de stromen biomassa via de Rotterdamse haven de komende jaren flink te vergroten, ten behoeve van de inzet in de centrales in het havengebied, het achterland en op termijn in noordwest Europa.

² 40% van de Europese landbouw gronden wordt niet of marginaal gebruikt



ROTTERDAM CLIMATE INITIATIVE

Wij bepleiten dat het Rijk met de sector op een zorgvuldige wijze een leveranciersverplichting mbt duurzame elektriciteitsopwekking invoert als een belangrijke aanzet op weg naar verdere CO2 reductie na 2020.

Warmte-Kracht Koppeling

Een van de meest goedkope en efficiënte manieren om energiebesparing te realiseren en warmte te benutten, is het toepassen van Warmte-Kracht Koppeling (WKK). WKK past derhalve in de SDE+ benadering. Desondanks loopt in Nederland het vermogen van WKK terug. Een van de redenen hiervan is dat de lasten teveel bij de investeerder liggen. Indien het voor de investeerder aantrekkelijker wordt om in WKK te investeren, zal dit leiden tot een bevordering van innovatie en stimulering van investeringen in WKK bij industrie en stadsverwarming. COGEN pleit hier al jaren voor en daar sluiten wij ons bij aan. Specifiek voor de Rotterdamse industrie wordt gesignaleerd dat reeds bestaande WKK installaties in hun voortbestaan worden bedreigd door de prijsontwikkelingen op de energiemarkt.

Wij vragen aandacht van het Rijk voor deze ontwikkelingen en dragen graag bij aan de formulering van de oplossingen.

Windenergie

In het havengebied staan momenteel 70 windturbines met een totaal vermogen van 142 MW. In het convenant dat op 9 september 2009 door diverse Rotterdamse partijen met het Rijk is getekend, is afgesproken dit opgestelde vermogen in de komende jaren meer dan te verdubbelen tot 300 MW in 2020. Hierbij gaat het om openbaar, gemeentelijk gebied. Daarnaast werkt Deltalinqs aan het vergroten van het opgestelde vermogen van windturbines op bedrijfsterreinen.

De in het convenant als mogelijk aangeduide locaties voor de plaatsing van windturbines zijn in ontwikkeling gebracht en per locatie zijn preferred ontwikkelaars aangewezen. Heikel punt voor de realisatie van deze windturbineprojecten blijft de vele wijzigingen in het beleid en de onzekerheid die dat met zich meebrengt. De regelgeving is de afgelopen periode vele malen gewijzigd door o.a. de Crisis & Herstelwet, de aanpassingen van het Besluit-MER, het Activiteitenbesluit en de Wabo. Al deze wijzigingen zorgen voor onduidelijkheid bij zowel de ontwikkelende partijen als het bevoegde gezag. Daarbij komt dat de landelijk gebruikte methodiek om de externe veiligheid van een windpark te beoordelen, aan de hand van het zogenaamde Handboek Risicozonering, niet is vastgesteld. Ook zijn beheersmaatregelen niet kwantificeerbaar, zodat het lastig is te bepalen wanneer aan de regels is voldaan.

Wij vragen van het Rijk een consistent en robuust beleidskader voor de ontwikkeling van windenergieprojecten. In de RCI Green Deal zijn hierover goede afspraken gemaakt met betrekking tot de lokatie zeewering van Maasvlakte II.



ROTTERDAM.CLIMATE.INITIATIVE

Carbon Capture and Storage (CCS)

In het Energierapport wordt de afvang en opslag van CO₂ onontkoombaar genoemd en stelt het Kabinet voor om Nederland wereldwijd tot koploper op het gebied van CCS te ontwikkelen. CCS is voor de ontwikkeling van Rotterdam als Energy Port van cruciaal belang en kan een bepalende investering- en vestigingsfactor vormen. De ontwikkeling van een CO₂ netwerk in Rotterdam leidt bovendien tot schaalvoordelen en daarmee tot een gunstiger kostenplaatje voor transport en opslag van CO₂.

Voor Rotterdam is de toepassing van CCS in de industrie van even groot belang als toepassing in de energiecentrales. Investerings in CCS in Rotterdam leiden in de periode tot 2030 tot een netto toename van het BNP. Door deze investeringen zijn jaarlijks een kleine 2000 personen extra aan het werk. CCS sluit aan bij een reeds bestaande praktijk; CO₂ hergebruik via de OCAP-leiding naar de kassen in het Westland. Deze aanpak kan worden uitgebreid met opslag van CO₂ onder de Noordzee via pijpleidingen en gespecialiseerde zeeschepen en gebruik van CO₂ voor Enhanced Oil Recovery (EOR) in velden onder de Noordzee.

Zoals door de Taskforce CCS is aangegeven, zijn enkele wettelijke bijstellingen en regelingen vereist m.b.t. de overdrachtsperiode, monitoring, EOR meetellen binnen ETS en de prijsstelling van CO₂ binnen het ETS om een succesvolle aanpak mogelijk te maken. Tevens heeft de Taskforce CCS geadviseerd dat er een krachtig signaal van de overheid richting markt nodig is dat de grootschalige toepassing van CCS onvermijdelijk is na de demonstratiefase. Wij sluiten ons bij deze adviezen van de Taskforce CCS aan.

De EC heeft de mogelijkheden van CCS in Rotterdam erkend en evenals het Rijk, financiële bijdragen mogelijk gemaakt voor de financiering van het demonstratieproject ROAD als start van de beoogde CCS-aanpak. Daarnaast steunt het Rijk de ontwikkeling van het CCS demonstratieproject van Air Liquide in Rotterdam. Het Rijk heeft dit project dan ook voorgedragen voor steun vanuit de Europese Commissie ihkv NER300. Wij zijn blij met uw toezegging dit project met maximaal 90 miljoen te co-financieren. Op termijn kan de CCS-infrastructuur van het Rotterdamse haven- en industriegebied via pijpleidingen ook verbonden worden met de industriële clusters van het Ruhrgebied en Antwerpen.

Wij zijn zeer verheugd dat het Rijk de ontwikkeling van de CCS-technologie stimuleert en in het bijzonder de Rotterdamse demonstratieprojecten. Wij vertrouwen er dan ook op dat het Rijk tijdig de ruimtelijke reserveringen voor de ontwikkeling van de CCS infrastructuur regelt, de noodzakelijke wet- en regelgeving verzorgt (zie advies Taskforce CCS) en een actieve economische diplomatie voert, gericht op de aansluiting van de industriële clusters van Antwerpen en Ruhrgebied op het CCS-netwerk. Wij vragen verder om een krachtig signaal van de overheid richting markt dat na de demonstratiefase de grootschalige toepassing van CCS onvermijdelijk is.

1-1-2012



Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen
De heer K. Rácz en de heer J. Wilde-Ramsing
Sarphatistraat 30
1018 GL AMSTERDAM

minute

[Handwritten signature]
31/10

Datum 31 oktober 2012
Betreft WOB-verzoek correspondentie inzake biobrandstoffen

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**

Directie Energie en
Duurzaamheid

Bezuidenhoutseweg 73
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/eleni

Behandeld door
dr. M.J.P. Botman

[Handwritten signature]

T 070 379 6350
F 070 379 7423

m.j.p.botman@mineleni.nl

Ons kenmerk

DGETM-ED / 12347195

Uw kenmerk

Kopie aan

WobcontactWJZ@mineleni.nl,
MT ED, M.J. Brandenburg AgNL

Bijlage(n)

Parafenroute

Paraaf

Paraaf

Medeparaaf

A. Hofman
WJZ

[Handwritten signature]
31/10

Medeparaaf

J. Beekman
DC

Medeparaaf

Verzendwijze: Per post

Brieftekst op de volgende pagina

Ontvangen BBR

Ontvangen Postkamer

Datum verzending

Paraaf Postkamer

- 31 OKT. 2012 -

- 31 OKT. 2012 -

[Handwritten signature]
AC



Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen
Centre for Research on Multinational Corporations

Ik verzoek u vriendelijk mij de gevraagde informatie te verstrekken. Mocht het verzoek aanleiding geven tot vragen, dan verzoek ik u daarover per e-mail contact met mij op te nemen via onderstaand e-mailadres.

Een brief met dezelfde inhoud werd vandaag verzonden aan het ministerie van Infrastructuur en Milieu.

Bij voorbaat dank ik u voor de aan dit verzoek te besteden aandacht.

Met vriendelijke groet,

Kristóf Rác (k.racz@somo.nl)

Joseph Wilde-Ramsing (j.wilde@somo.nl)

Onderzoekers
Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO)
Sarphatistraat 30
1018 GL Amsterdam

10-10-2012

wr/wob here

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie
Bezuidenhoutseweg 30
2594 AV Den Haag

3SRPKSG23851819

2594AV 30

R

AANGETEKENDE BRIEF
NL Frankering betaald € 7,50

RECOMMANDE

29gr

156592 02-10-2012 14:29

MI

2100-AG-1-4
PostNL